

Adiresy blog ahitana ny lahatsoratra rehetra hatrany am-boalohany amin'ny teny Malagasy sy Frantsay :
<http://Madagascar-Resistance.blog4ever.com>

Madagascar Résistance

Laharana faha-20 Jiolay 2010

Halalinina tsara ny Tantara mba ahafantarana ny ankehitriny

Ny fifanakalozan-kevitra teo amin'ny olona nasaina ny famelabelarana narahina adihevitra notarihin'ny "Collectif pour Madagascar" (Mpiaradia ho an'i Madagasikara) - na tao anatiny na tety ivelany-, nitondra ny lohateny hoe :"50 taona taorian'ny fiverenan'ny fahaleovantenan'i Madagasikara; fanontaniana mipetraka sy fanantenana" dia ahitana zavatra roa loha. Voalohany, **maro ny Malagasy no tsy mahafantgatra ny tantaram-pirenene, na ny ankehitriny aza;**, vato misakana ahafantarana ny zava-misy amin'izao fotoana izao izany.

Faharoa, **ny fanirian'ireo rehetra nanatrika mba hameno izany banga izany.**

Noho izany, raha tsy sanatria misy vaovao maika angaha, dia hatokana ho an'ny zava-nisy isan'ny navesa-danja eo amin'ny tantaran'ny Nosy nanomboka tamin'ny fanambarana ny républika tamin'ny 1958 ny laharan telo na efatry ny Madagasikara Tsimilefitra.

Hanombohana ireo lahatsoratra momba izany, dia avoka etoana ny famintinana ny resadresaka nation-dRamatoa Elyett Rasendratsirofo mitondra n y lohaten,y hoe "fanantenana" tao amin'ny laharana n°19. Atolotra eto ambany eto kosa ny an-Atoa Jean-Pierre Domenichini mikasika ny "Fanontaniana".

"Tamin'ny 1960, dia lavitra tao an-tsain'ny Malagasy mihitsy izany resaka Fahaleovantena mandàlo amin'ny ady ho amin'ny fahafahana miaraka amin'ny sovietika na ny sinoa izany.

Tsy nofahanana tanteraka anefa ny lasa, ary zava-tsarotra izany.

Dia **nandova fomba tsirefesimandidy** araka ny maso-tsivana famaritan'ny firenena miaina ny taonjato faha 20 azy. Ao anatin'izany lasitra izany, dia mandidy manapaka araka izay tiany ny governera jeneraly, àra-dalàna izany tamin'izany fotoana; ary ny frantsay sy ny mitovy-zo aminy, dia saranga manokana izayefa namaritra ny "fahavalony", miankina amina fotopisainana manao safobemantsina arovan'ny antokotokon'ny Sivilizasiona izay ampidirina amin'ny fomba mahery setra. Fanjakazakana malemlemy ny endrina amin'ny andavanandro rehefa Mankato ny olona, fa tena mahery setra rehefa mahatsiaro tena fa voaonzongozona.

Ny lasitra republikana naletran'i Galliéni nanomboka tamin'ny 1897, izay nandefa sesitany ny Mpajakavavy any la Réunion dia tany Alzé, dia nahazo ny fankatoavan'ny mpanao politika Malagasy napetraky ny Repoblika frantsay faha 4. Napetrany tamina antoko natanjaka ny fomba fitantanana nandritra ny 50 taona. Karazana hazavana nandolo fotsiny ny demokrasia teny antsefatsefany teny, fa korontana amain'ny endrika rajoelina no nanjaka, fanjakan'olon-tokana miaraka amina andian-jiolahy kely hery.

Tsy fampidirana amin'ny demokrasia amin'ny endrika tandrefana ny fanjanahantany; ary tsy nampiofana saranga havànampianaranana, injéniéra na teknisiana avo lenta nànanana ny ampy nilaina mba handraisana an-tànanana ny raharaha-pirenene, ary hanaovana politika nefy tsy vidiam-bola.

Izany lasitra sosiala mitongilana izany, dia mbola narahin'ny fomba mitongilana àra-pahalalàna, ara-tsosialy ary àra-pivavahana izay misamatsama be ihany. Ny mpitontra, izay manaraka ny fombam-bazaha, dia toy ny vahiny ao amin'ny taniny, ary tsy mahatakatra ny fanirian'ny maro an'isa. Kizo ao anelanelan'ny zo iraisam-pirenena naletra tao an-tsainy sy ny maha-masina ny fahefàna nolovaina tamin'ny razana ny firenena.

Tena manazava zavatra tsar any famakiana ny boky nosoratan'i Didier Galibert: <Les gens du pouvoir à Madagascar. Etat post-colonial, légitimités et territoire :1956-2002>, Paris, Karthala 2009 »]

Jean-Pierre Domenichini

Loharano hafa mitondra fisainana ihany koa :

« *Fandraisam-peo nataon'i Vincent Hugueux ilay kameroné ACHILLE MBEMBE tao amin'ny gazetiboky l'Express n°3078* »

Indro misy ampahiny notsoahina tamin'izany, ahitana ny fihetsepony momba ny fandraisan'ny miaramila afrikàna amin'ny filaharana @ 14 Jolay ho avy izao, ary ny famakafakàny ny fandraisana franko-afrikàna ankehitriny.

Fanontaniana : 50 taona aty aoriana ; misy tokony hankalazaina ve ?

A.Mbembé : "Raha ny fampanantenàna mivelatra nataon'ny fanafoanana ny fanjanahan-tany no jerena, dia tsy misy firy tokony hankalazaina... Na izany aza dia tsy azo lazaina fa aotra tantereaka iny 50 taona iny. Be ny fandrosoana vita, na eo ami'ny lafiny fampianaranana fotsiny aza... Eo andàlan'ny fiovàna goavana amin'ny lafiny fiterahana, toekarena sy fahaizana sy fahalalàna ny kontinanta afrikàna. Làlâm-barotra midadasika izy ary mènana tera-tany monina any ivelany (disapora) mitombo isa hatrany izy; Europa, Etazonia, Azia... Manangasanga ny fitsigerenan'ny fandrosoana vaovao".

Fanontaniana: "Hafa ihany ny taloha!" izany no fandre any Abidjan ka hatrany Libreville. Misy endrika embonembona ny fanjanahantany ve?

A.Mbembé: ..” Misy tokoa endriky ny fanjanahantany somary nanintona: filaminana, **fankantoavana**, **fanajana ny ambaratongam-pahefana**. Nanintona ny sain’ny maro tokoa ny fanànan’ny tandrefana, ny fanofisanan ny fandrosoana ara_toekarena sy sosialy. Izany no voatsiaro rehefa miresaka embonembona, fa tsy any amin’ny resaka herisetra na fankahalàna ny mpanjanatany”

Fanontaniana: Ny Fahaleovantenan’ny kontinanta izay manontolo ve, sa ny fahaleovantenan’ny tsirairay no ankalazaina?

A.Mbembé: Ny idéalin’I Afrika mitambatra dia tahirin-tsary tena goavana...Ireo lahatsoratra vaventy nivoaka amin’izao fotoana izao dia porofon’ny fiverenan’izany sary-bofy izany. Ny ao an-tsain’i Afrika mitambatra dia ny fitozon’izanynofy izany, I Afrika tafajoro samirery...”

Fanontaniana: An’iza ny tsiny raha toa ka tsy tanteraka ny fanantenana omaly?

A.Mbembé: “Tsy afaka mivelatra mihitsy I Afrika noho ireo rafitra politika sy endriky ny fitantanana nolovaina tamin’ny fanjanahantany ireo. Vato misàkana ny fizorana mankany amin’ny fahaleovantena marina ny lova navelan’ny fanjanahantany. Manampy trotraka izany koa avy eo ny politika ataon’ireo havànam-pianarana tera-tany izay nibâhana ireo vao misondrotra hiadivarotra ny fitsofohany eo amin’ny toekarena iraisam-pirenena. Iza no homen-tsiny? Azo lazaina anefa fa samy diso.”

Fanontaniana: Amin’ny fijerin’ny havànam-pianarana Afrikana, dia sarintsarina fiandrianana fotsiny no mba nomen’I Frantsa tamin’ny 1960. Mitombina ve ny fitakiany “fahaleovantena faharoa”?

A.Mbembé: “Amin’izao tanjona izao aloha dia azo lazaina fa tsy mènana izany fiandriànana izany ny vahoaka Afrikana. Profon’izany, tsy mbola afaka mifidy malalaka izay hitondra azy izy. Tsy tokony ho lany fotoana manome tsiny ny firenen_kafa foana ny tena, ary midanàna-poana tsy manao izay hametrahana ny fahafahan’ny tena. Noho izany, io resaka “fahaleovantena faharoa” io dia manana endrika mifandàka , ary hahafaha. Azo ampiasaina ho paika ho entin’ireo havànam_pianarana handàvana ny fahadisoany izany.”

Fanontaniana: Amin’izay lafiny izay indrfindra, ahoana no fahitànao ny fihetsika ofisialin’i Frantsa amin’izao faha 50 taona izao?

A.Mbembé: Tena lany hevitra I Parisy raha I Afrika no resahina. Misy lavakabe manelanelana ny fahalalàna ny kontinanta sy politika ampiharina. Io politika io dia miainga amin’ny zavatra noheverina fa mety tamin’ny taonjato faha 19. Ny mpanjanatany teo aloha dia nihevitra fa nanafoana ny fanjanahana, nefà tsy nahavita nanafoana ny fanjanahana ny tenany. Izany no mahatonga ny fankalazana ny ‘Fahafahan’ny Andevo’ fa tsy ny “Fankalazana ny “Andevo”. Mampitokiky. Mampitokiky sady mampalahelo.”

Resaka nangonin’i Vincent Hugeux

*Ireo Tsiazoakifika amin’i Madagasikara
eto La Reunion*